

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Magánszemélyek személyes tulajdonának valamely tagállamból történő végleges behozatalára alkalmazandó adómentességek (kodifikált szöveg)

COM(2008) 376 végleges – 2008/0120 (COD)

(2009/C 77/31)

2008. június 18-án az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Magánszemélyek személyes tulajdonának valamely tagállamból történő végleges behozatalára alkalmazandó adómentességek (kodifikált szöveg)

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2008. szeptember 17–18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a szeptember 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: EU–Afrika-stratégia

(2009/C 77/32)

2007. július 11-i levelében Louis Michel fejlesztésért és humanitárius segítségnyújtásért felelős biztos feltáró vélemény készítésére kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban:

EU–Afrika-stratégia.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2008. július 17-én elfogadta véleményét. (Előadó: Gérard DANTIN).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. szeptember 18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a 2008. szeptember 18-i ülésnapon) 89 szavazattal elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az új évszázad által teremtett globális környezetben **az Európa és Afrika közötti kapcsolatnak, a múlt tanulságait is figyelembe véve, számottevő mértékben fejlődnie kell**, mégpedig az azonos jogokra és köteleességekre épülő kiegyensúlyozott partnerség irányába. A több évtizedes együttműködést és az ezen az időszak alatt nyújtott fejlesztési támogatásokat követően Afrikában súlyosbodik és mélyül a rendkívüli szegénység: a rosszul irányított és kevés munkahelyet teremtő növekedés hozama nem egyformán oszlik meg, elmélyítve az egyenlőtlenségeket; a szubszaharai Afrika lakosságának több mint 55 %-a napi 1 dollárnál kevesebből él; az összes munkahely közel 70 %-a informális, csupán a pusztán létfenntartást biztosító munkahely, és ezek több mint 57 %-a a mezőgazdaságban található. Ez a helyzet a tisztességes és produktív munkalehetőségek nagy hiányát tükrözi.

1.2 Főként az afrikai földrész fejlődése és stabilizációja szempontjából nagy a tét, de az európai kontinens biztonsága és a tartósan fenntartható növekedés megteremtésére való képessége tekintetében is.

1.3 A különböző szerződések (Lomé, Yaoundé, Cotonou) végrehajtásán keresztül az EU által alkalmazott **fejlesztési politikák** és az ezekre fordított pénzeszközök **nem érték el a kívánt eredményt**, főként a tisztességes munkalehetőségek megteremtésének a területén. Ennek fényében, mivel **a dolgok nem maradhatnak a régiben**, és a helyzetnek változnia kell, az EGSZB üdvözli a 2007. december 8–9-i lisszaboni EU–Afrika csúcstalálkozó sikerét.

1.3.1 Különösképpen a foglalkoztatás kérdésének átfogó módon történt figyelembevételét helyesli.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a tisztességes foglalkoztatási lehetőségek fejlesztése központi szerepet játszik az egyenlőtlenségek és a szegénység csökkentésében, a társadalmi integrációban és az emberhez méltó életpálya biztosításában. Ez utóbbiak hiányában nem valósulhat meg a szélsőséges nézetek és a konfliktusok felszámolása, valamint az államok elengedhetetlen stabilitása.

1.5 **A tisztességes foglalkoztatási lehetőségek fejlesztéséhez az EGSZB olyan intézkedést tart elengedhetetlennek, amely ezt alapvető célkitűzésként fogalmazza meg. Ennek során az alább következő pontokban megadott paraméterek alapján kellene eljárni. E paraméterek a lényegi eltérések ellenére erős szinergiákkal kötődnek egymáshoz és így kölcsönösen hatnak egymásra, összességükben egy politikát alkotva.**

1.5.1 A lényegében a természeti kincsek kiaknázásán alapuló növekedés kevés munkahelyet teremt. **E növekedést inkább az elsődleges feldolgozóipar termékeire, illetve a késztermékekre kellene alapozni.** A befektetéseknek ezt a célkitűzést kellene követniük és a magas hozzáadott értékkel rendelkező ágazatokra kellene összpontosítaniuk.

1.5.2 **A magánszektor – és ezen keresztül a kkv-k – döntő szerepet játszanak.** Az Európai Uniónak a kkv-k fejlesztését együttműködési politikájának egyik tengelyévé kellene tennie.

1.5.3 A nyersanyagok árának jelenlegi emelkedése olyan további tényező, amelynek okán **a mezőgazdasági ágazatnak a fejlődés stratégiai prioritásává kell válnia.** Mivel a vidéki terület és lakosság jelentős része kötődik ehhez az ágazathoz, utóbbinak hozzá kell járulnia az élelmiszerral történő önellátáshoz, a feldolgozóipar fejlődéséhez és egyúttal a vidékről történő elvándorlás megfékezéséhez.

Rövid, közép- és hosszú távú mezőgazdasági politikát kell tervezni, ügyelve arra, hogy prioritásként szerepeljen a megvalósításhoz szükséges költségvetés biztosítása. E politikát a mezőgazdasági szervezetekkel közösen kell kidolgozni.

1.5.4 **A humán erőforrás-fejlesztés** valamennyi fejlesztési stratégiának megkerülhetetlen tényezője. Erre való tekintettel elemzéseket kell végezni a munkaerőigényről és a munkaerőpiacról, előrejelzéseket kell készíteni, és **elébe kell menni a legfőbb – a képzés és a foglalkoztatás összeegyeztetéséből fakadó – kihívásoknak.**

1.5.5 Bár a **regionális és e szint alatti gazdasági integráció** jelentős fejlődésen ment keresztül, a kereskedelmi lehetőségek továbbra is kiaknázására várnak. Különösképpen a vámeljáráások összehangolására hozott intézkedések koordinálását, az infrastruktúrák fejlesztését, a polgárok szabad mozgását stb. kell biztosítani. Ebből a szempontból az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul, hogy mindezidáig nem zárultak még le a regionális integrációt is érintő gazdasági partnerségi megállapodásokkal kapcsolatos **regionális tárgyalások.**

1.5.6 Valamennyi fejlesztési politikát **szociális párbeszédnek** kell kísérnie, így emelve az előbbi minőségét. Itt főként a kollektív egyezményekre vonatkozó tárgyalásokról van szó. **Ersős és független munkáltatói és munkavállalói szervezetek létrehozására vagy fejlesztésére van tehát szükség.**

1.5.7 **A foglalkoztatási lehetőségek fejlesztésétől nem függetleníthető a nem állami szereplők közreműködése,** ennek a közös EU–Afrika stratégia középpontjában kell állnia. Ezeket a szereplőket be kell vonni a nemzeti és a regionális szintű cselekvési tervek kidolgozásába és végrehajtásába.

1.5.8 **A jó kormányzás** megalapozza a befektetők bizalmát, ezért a foglalkoztatás szempontjából döntő jelentősége van. E kérdéssel a maga teljességében kell foglalkozni, az emberi és a munkavállalói jogok (köztük a szakszervezeti szabadságjogok) tiszteletben tartása, a munkával kapcsolatos normák és a **korruptió** szempontjából. Ezzel az utolsó ponttal kapcsolatban az EU-nak és a tagállamoknak **pénzügyi segítyeiket ezek felhasználásának nyomon követhetőségéhez kellene kötniük.**

2. Bevezetés

2.1 2007. július 11-i levelében Louis Michel fejlesztésért és humanitárius segítségnyújtásért felelős biztos feltáró vélemény készítésére kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban: „a Kairótól Lisszabonig – Az EU és Afrika stratégiai partnersége című közleménnyel kapcsolatos kérdések, különös tekintettel a **munkalehetőségek hiányának csökkentésére Afrikában**”.

2.2 Az EGSZB üdvözli e felkérést, amely miközben illeszkedik az Afrikában már több évtizede alkalmazott fejlesztési politikák keretébe, célul tűzi ki a főként az EU–Afrika csúcstalálkozóhoz hozott határozatok által körvonalazott jövőkép elemzését. E határozatokat a *Stratégiai partnerség* című nyilatkozat tartalmazza, amelyhez mellékeltek az annak végrehajtására irányuló *Első cselekvési tervet (2008–2010)*.

2.3 Azáltal, hogy a **foglalkoztatás témájában** vélemény kidolgozására kéri fel az EGSZB-t, az Európai Bizottság tanúbizonyságát adja annak, hogy a foglalkoztatást fejlesztési politikája fő célkitűzésének tekinti, valamint utal arra, hogy a gazdasági és szociális szereplőknek a **tisztességes munkalehetőségek létrehozása** által szerepet kell játszaniuk a **szegénység felszámolásában.** Az EGSZB ezt meglepéssel veszi tudomásul.

A korábbi politikák és azok eredményeinek rövid áttekintését, valamint Afrika jelenlegi helyzetének és a jövőbeni politikáknak a felvázolását követően e vélemény azokat a lényeges intézkedéseket kívánja kiemelni, amelyek az EGSZB véleménye szerint a tisztességes munkalehetőségek megteremtéséhez szükségesek. Erre az összegezésre a 2007. december 8–9-én, Lisszabonban megrendezett EU–Afrika csúcstalálkozóhoz elfogadott iránymutatások és cselekvési terv fényében kerül sor, főként az EGSZB korábbi, Afrika fejlődésére vonatkozó munkáira támaszkodva ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ „A nők szervezeteinek mint nem-állami szereplőknek a szerepe a Cotonou-i Egyezmény keretében” CESE 1205/2004, előadó: Susanna FLORIO, 2004. szeptember.

„Hogyan integráljuk a szociális dimenziót a gazdasági partnerségi megállapodásokkal kapcsolatos tárgyalásokba?” CESE 1497/2005, előadók: Antonello PEZZINI és Gérard DANTIN, 2005. december.

„Afrika mint szükséges prioritás: az európai civil társadalom nézőpontja” CESE 753/2006, előadó: Adrien BÉDOSSA, 2006. május.

„Migráció és fejlesztés: lehetőségek és kihívások” CESE 673/2007, előadó: Sukhdev SHARMA, 2007. december.

„A humán erőforrás a fejlődésért”, az EGSZB AKCS–EU nyomon követési bizottságának jelentése, előadók: Brenda KING és Béleki AKOUETE, 2007. május.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az afrikai kontinens igen sokszínű. Különböző történelmi, kulturális, etnikai háttérrel, eltérő természeti kincsekkel (ásványi kincsek, kőolaj, gyémánt stb.) és éghajlattal rendelkező országokból áll, amelyekben eltérő mértékű a demokrácia, a jó kormányzás, az emberi jogok tiszteletben tartása stb. Mindez különböző gazdasági és társadalmi szintek kialakulásához vezet. Bonyolult dolog tehát globálisan, egységes módon megközelíteni, illetve e módon tekinteni rá. Mindazonáltal az afrikai országok rendelkeznek néhány közös jellemzővel, elsősorban az Európához fűződő kapcsolatuk terén – legyen szó akár a múlttól vagy a jövőről –, vagy éppen a közös történelem vonatkozásában, amely a változás szintén közös dinamikájához igazodva a közös jövőt teremti meg.

3.2 Az új évszázad által létrehozott globális környezetben az Európa és Afrika közötti kapcsolatnak, a múlt tanulságait is figyelembe véve, **számottevő mértékben fejlődnie kell.** E kapcsolatnak az átmenetileg közös történelem, az együttérzés vagy a hűség helyett inkább azon a felismerésen kell alapulnia, hogy közös, a közös kihívásokra és kockázatokra, egyúttal a kölcsönös érdekek logikájára épülő jövőt kell kialakítani, akár annak kockázatával is, hogy egyes partnerek (mindkét kontinensen) szembesülnek ellentmondásaikkal.

3.3 A tét nagy. Az európai partoktól tizenöt kilométerre található afrikai kontinens területén a jelenkori világ valamennyi jelentős kockázati tényezője megtalálható: ellenőrizhetetlen migráció, járványok felbukkanása, természeti és környezeti katasztrófák, a terrorizmus veszélye stb. De ez a kontinens rejti magában a legnagyobb lehetőségeket is, legyen szó akár természeti kincsekről vagy az előre látható fogyasztási és befektetési igényekről.

3.4 Tagadhatatlan, hogy egyelőre az Európai Unió marad az afrikai kontinens első számú gazdasági partnere és első számú donátora. De ezt a történelmi eredetű monopóliumot ma már kezdi aláásni a „feltörekvő befektetők” – főként Kína, de emellett India, a nagy latin-amerikai országok és az Öböl menti monarchiák, sőt Irán – offenzívája, valamint az USA visszatérése. Utóbbi energiaellátása biztonságának megőrzése, a terrorizmus veszélyének elhárítása, a keresztény értékek és a demokrácia harcmezéjének kibővítése és az aggasztónak tartott kínai „beszivárgással” szembeni ellenállás egyaránt foglalkoztatja ⁽²⁾.

3.5 Egyértelmű azonban, hogy ezentúl az európai kontinens biztonsága, csakúgy, mint a fenntartható fejlődésre való képessége szorosan és közvetlenül függeni fog az afrikai kontinens fejlődésétől és stabilizálódásától. Tizenöt kilométerre egy olyan kontinenstől, amelyet a nyomor jellemez, Európa sem közép-, sem hosszú távon nem válhat a jólét szigetévé. Az Európai Unió fenntartható fejlődésével összefüggésben tudatosítanunk kell magunkban, hogy mostantól fogva Afrika az Unió „határa”.

3.6 „Európa Afrikával kapcsolatos stratégiáját hosszú időn keresztül az aszimmetrikus **»donor–kedvezményezett«** viszony jellemezte, amelyhez társult a jó lelkiismeret hamis ideológiája,

⁽²⁾ Nathalie DELAPALME, Elise COLETTE: *Union Européenne/Afrique: Le partenariat stratégique* [Az Európai Unió és Afrika: Stratégiai partnerség]. A Robert Schuman Alapítványi jegyzeti, 2007. december.

valamint érdekeink egyoldalú szemlélete. Ez az archaikus, nem reális szemlélet rendkívül károsnak bizonyult. Túl kell ezen lépnünk egy új partnerségi koncepció érdekében, amelyben jogaikat és kötelességeiket tekintve egyenlő partnerek működnek együtt, akik a közös érdekek mentén járnak el. E koncepciónak olyan paramétereken kell alapulnia, mint a fenntartható fejlődés, a jó gazdasági, adóügyi és szociális kormányzás, a technológia-transzfer stb” ⁽³⁾.

3.6.1 Az említett, aszimmetrikus „donor–kedvezményezett” vagy „alapot befektető–kedvezményezett” viszonyon alapuló stratégia, amely a különböző, az EU és Afrika kapcsolatát korábban és jelenleg szabályozó szerződések tartalmában konkretizálódott, a mai afrikai gazdasági és társadalmi helyzetet tekintve „kudarcnak” minősíthető ⁽⁴⁾. **Ezen a helyzeten tehát változtatni kell.**

E stratégia révén az afrikai államok, főként pénzügyi szempontból, függőségbe kerültek, ez pedig visszafogja a világgiacra való eredményes belépéshez szükséges dinamizmusukat.

3.6.1.1 Az Európai Unió és bizonyos tagállamok (főként a volt gyarmatosítók), valamint a nemzetközi szervezetek, mint például a Világbank által nyújtott több évtizedes fejlesztési segélyek ellenére Afrikában egyre súlyosabb és egyre jobban mélyül a szegénység.

3.6.1.2 Míg a feltörekvő országok és régiók, mint Kína, India, Délkelet-Ázsia és Brazília gazdasági hatalmakká válnak, szerephez jutva a nemzetközi kereskedelemben, Afrika néhány ritka kivételtől eltekintve nem képes továbblépni.

3.6.1.3 Vajon Afrika helyett miért egy olyan ország, mint Dél-Korea vált a világ egyik vezető elektronikai, hajó- és autógyártó, valamint számítástechnikai szolgáltató hatalmává, amely kevéssel ezelőtt még „a rizsért és a rizs által” létezett?

3.6.1.4 Európa egyelőre marad az afrikai termékek legfontosabb importőre. Ennek ellenére hiába alkalmazták közel 25 éven keresztül az aszimmetrikus vámokat, az afrikai országok EU-ba irányuló kivitele a világkereskedelem volumenéhez viszonyítva több mint a felével, az 1975-ös 8 %-ról 2,8 %-ra csökkent 2000-ben. A vámkedvezmény nem bizonyult elégségesnek. Az afrikai termékek versenyképességének hiánya hátrányosan befolyásolta Afrika Európába irányuló kiviteli kapacitását.

3.6.1.5 A főleg a természeti erőforrások kiaknázásának köszönhető növekedés haszna nem egyformán oszlik meg, elmélyítve ezáltal az egyenlőtlenségeket, tartósan szegénnyé, sőt még szegényebbé téve a szegényeket és még gazdagabbá a gazdagokat. Mindez igen messze áll az erkölcsi szempontokat is tiszteletben tartó jó gazdasági kormányzástól. Számos afrikai mutat rá erre a helyzetre:

– „Az egyes országokban illegálisan szerzett és külföldi bankokban őrzött pénzeszegeket vissza kell juttatni a származási országokba” ⁽⁵⁾,

⁽³⁾ Louis MICHEL biztos beszéde az Európai Bizottság által 2007. június 28-án, Brüsszelben szervezett „EU–Kína–Afrika” konferencián.

⁽⁴⁾ Louis MICHEL biztos válasza a kigali paritásos parlamenti gyűlés egyik felszólalójának, 2007. november 18., 19., 20., 21. és 22.

⁽⁵⁾ Az Afrikai Unió rendkívüli csúcstalálkozója a foglalkoztatásról és a szegénység elleni harcról. Ouagadougou, 2004. szeptember 3–9., a zárónyilatkozat 16. cikke.

– „Belerokkantunk a rossz kormányzásba. Bizonyos országok szegényebbek, mint a kőolaj, a gyémánt stb. kitermelése előtt voltak. Bizonyos országoknak olyan vezetőik vannak, akiknek a vagyona nagyobb az ország adósságánál! A rossz nem kívülről jön, hanem belőlünk ered”⁽⁶⁾.

4. Kairótól Lisszabonig: új EU–Afrika-stratégia

4.1 Az eddig követett politikák és ezek finanszírozása a tisztességes munkalehetőségek megteremtése terén mennyiségi és minőségi szempontból nem mindig érte el a kívánt eredményt. Ennek tudatában és mivel a dolgok nem maradhatnak a régiiben, az EGSZB megelégedését fejezi ki a 2007. december 8–9-i lisszaboni csúcstalálkozó sikere miatt. Örömmel fogadja azt a politikai akaratot, amely lehetővé tette az együttműködések – és ezzel együtt a két kontinens közötti kereskedelmi és politikai kapcsolatok – kiegészítését, sőt az újrorientálással összefüggő átalakítását.

4.2 A lisszaboni csúcstalálkozó, hét évvel a kairói csúcstalálkozó után, megalapozta Afrika és az Európai Unió új, a felek egyenlőségén alapuló stratégiai partnerségét, amely a közös értékekre, elvekre és érdekekre épül, és célja a globális kihívásoknak való megfelelés a nemzetközi porondon, a következő területeken: béke és biztonság, kormányzás és emberi jogok, migráció, energia és éghajlatváltozás, kereskedelem, infrastruktúra és fejlődés.

4.3 A stratégia eredetisége és újítása tartalmán túl abban rejlik, hogy a nyilatkozat kibocsátása mellett nyolc kiemelt jelentőségű cselekvési tervnek (ld. az alábbi vélemény I. mellékletét) egy operatív időszak folyamán történő végrehajtására is sor kerül. E cselekvési tervek egyfajta menetrendként, illetve munkatervként szolgálnak a két kontinens által meghatározott stratégiai döntések és prioritások konkrét megvalósítására. A nyolc, a Cotonou-i megállapodás fényében kimondottan ambiciózus cselekvési terv végrehajtásának eredményeit a következő, 2012-es csúcstalálkozón értékeli ki.

4.4 Az EGSZB kedvezőnek tartja, hogy – a bizonyosan fontos elvi nyilatkozatok mellett – elkészítették a munkák ütemtervét, amely lehetővé teszi azok gyakorlati és konkrét megvalósítását. Ily módon 2010-ben lehetővé válik végrehajtásuk kiértékelése.

4.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mind a nyolc, cselekvési terv formájában konkretizálódott partnerség hozzájárulhat a tisztességes foglalkoztatási lehetőségek fejlesztéséhez attól a pillanattól fogva, hogy meghozták az erre vonatkozó politikai döntést, és amennyiben speciális foglalkoztatási politikák kísérnek ezeket (ld. a 7. fejezetet).

4.6 Mindazonáltal, túl a leírtakon, a jó szándék, amelyről valamennyi fél tanúbizonyságot tett a csúcstalálkozó során, nem elegendő az afrikai vezetők némelyike által említett nehézségek és problémák áthidalására. Ezek a vezetők úgy vélik, hogy egy új stratégia, még ha a kiegyensúlyozott partnerség megteremtése révén újító jellegű is, nem tudná haladéktalanul megváltoztatni azokat a kapcsolatokat, amelyeket még napjainkban is uralkodó-alárendelt viszonyként lehet értékelni:

– bírálják az EU bürokráciáját, miközben megállapítják, hogy „Kínából könnyen és azonnal beszerezhető a szükséges traktorok”,

– azt kérik az EU-tól, hogy vagy nyújtson kártérítést Afrikának a gyarmatosítás és a kizsákmányolás miatt, vagy pedig fogadja be az onnan érkező bevándorlókat,

– kétségeket táplálnak azzal kapcsolatban, hogy a gazdasági partnerségi megállapodások valóban a partnerség légkörében jöttek létre,

– megemlítik a zimbabwei krízissel kapcsolatos igen különböző álláspontokat stb.

Az út, amely a mindkét fél számára eredményes együttműködéshez és a bizalom visszanyeréséhez vezet, hosszú és tele van csapdákkal.

4.6.1 Ebből a szempontból az EGSZB úgy véli, hogy a kiegyensúlyozott partnerség keretében **elsősorban** az afrikai kormányok saját felelőssége, hogy **kialakítsák a jó kormányzást, harcoljanak a korrupció ellen**, és fordítsák a közvetlen vagy külföldről jövő befektetéseket az országukban uralkodó szegénység megszüntetésére. Ez a felelősségvállalás, amely megerősíti önállóságukat, elkerülhetetlen feltétele a megújított partnerségnek. Ennélfogva kiemelt jelentősége van az Európai Unió és Afrika közötti kiegyensúlyozott partnerséghez való csatlakozás elvének, amelynek célja a tisztességes foglalkoztatási lehetőségek fejlesztése.

4.7 Az EGSZB megelégedéssel veszi tudomásul, hogy a civil társadalom mind intézményi szinten (az EU részéről az EGSZB, illetve az Afrikai Unió részéről az ECOSOC közötti kapcsolat) ⁽⁷⁾, mind pedig a civil társadalmat alkotó, nem kormányzati szereplők szintjén szerephez jutott ⁽⁸⁾. Ezért annak érdekében, hogy a szándék tettekben is formát öltjön, figyelembe kell venni a Cotonou-i megállapodás végrehajtása során e területen tapasztalt nehézségeket, ellenkező esetben felmerülhet a kudarc veszélye.

Összességében az EGSZB elfogadja az EU–Afrika-stratégia által meghatározott haladás-orientált megközelítést a kontinens egésze számára.

5. A tisztességes foglalkoztatási lehetőségek, a hatékony „EU–Afrika-stratégia” alapvető célkitűzése

5.1 Az EU–Afrika-stratégia 55. cikke a következőképpen rendelkezik: „együttesen kezeljük a foglalkoztatás és főként a szociális biztonság, az elégtelen foglalkoztatási lehetőségek és a tisztességes munkahelyek támogatásának kérdéseit Afrikában; a hangsúlyt a formális gazdaság részét képező hasznos munkahelyek teremtésére, az ENSZ tisztességes munkalehetőségekkel kapcsolatos programjának megfelelően a rossz élet- és munkakörülmények javítására, és az informális gazdaságnak a formális gazdaságba történő integrációjára kell helyezni.”

5.2 Az EGSZB üdvözli, hogy az EU–Afrika-stratégia egyértelműen figyelembe veszi a tisztességes foglalkoztatás kérdését, mivel úgy véli, hogy a foglalkoztatási lehetőségek mennyiségi és minőségi fejlesztése az egyenlőtlenségek és a szegénység csökkentésének, valamint a szociális integrációnak az alapja, amelyek nélkül a szélsőséges nézetek és a konfliktusok felszámolása, vagyis az államok stabilitása nem valósítható meg.

⁽⁶⁾ Az egyik frankofon nyugat-afrikai ország gszt-je elnökének felszólalása az USECA (Afrikai Gazdasági és Szociális Tanácsok Egyesülete) közgyűlésén 2007. november 13–14-én Ouagadougouban.

⁽⁷⁾ Lásd a nyilatkozat 104. és 105. cikkét.

⁽⁸⁾ Lásd a nyilatkozat 106–110. cikkét.

6. A foglalkoztatás helyzete Afrikában

Az aktív népesség aránya magas (68,6 %). Az, hogy a munkanélküliség aránya is magas (10,3 %) **a tisztességes és produktív munkalehetőségek hiányának tudható be, amely a legnagyobb problémának számít: a népesség 46,2 %-a – ennek 55,4 %-a a szubszaharai Afrikában – napi 1 dollárnál kevesebb összegből él.** Más szavakkal, az aktív népesség jelentős része informálisan, a pusztán létfenntartásért dolgozik. Ez a teljes foglalkoztatás 68 %-át jelenti, amelynek 57,2 %-a az elsődleges mezőgazdaságban található és nagy részben fiatalokból, illetve nőkből áll, miközben utóbbiak szerepe meghatározó, mivel a gazdasági közösség és a család középpontjában állnak, az afrikai gazdaság és társadalom gerincét alkotva (ld. az alábbi szöveg II. mellékletét).

7. Tisztességes és produktív munkalehetőségek teremtése

Az előzőekre tekintettel Afrika legfőbb feladata a tisztességes és produktív, szabadon választható munkalehetőségek megteremtése – egyedül ezáltal lehet eredményesen hozzájárulni a szegénység felszámolásához, az emberhez méltó élet, valamint a hatékony és mindenki előtt nyitott társadalombiztosítás megteremtéséhez, minden szinten beépítve a nemek, valamint az Afrika jövőjét és részben a nemzedékek közötti szolidaritást jelentő fiatalok dimenzióját.

Produktív munkalehetőségek hiányában irreális lenne tisztességes életszínvonalban, gazdasági és társadalmi fejlődésben, valamint az egyén kiteljesedésében reménykedni. E célokat minde nélkül az emberi erőforrások és a magánszektorban tevékenykedő vállalkozások fejlesztésén keresztül lehet elérni. E dinamikának olyan keretbe kell illeszkednie, amely ösztönzi kiteljesedését, és ahol jelen vannak az olyan értékek, mint a demokrácia, a jogállamiság, a jó kormányzás, az emberi és szociális jogok tiszteletben tartása stb.

A lisszaboni csúcson elfogadott EU–Afrika-stratégiában a foglalkoztatás dimenziója átfogó módon van jelen. E fejezet célja, hogy e központi kérdést elemzések és az iránymutatásokra vonatkozó javaslatok alapján elmélyítse. Ehhez meg kell vizsgálni a cél elérését elősegítő főbb mozgatóelemeket: lényegében egy makroökonomiai eljárásról van szó. Mindazonáltal az eltérő tevékenységek összességének kezelése érdekében hasznos lenne utólagos nyilvántartást készíteni az Afrikában fejlesztési segítséget nyújtó európai nem kormányzati szervezetek által végzett tevékenységekről, kiemelve az általuk – főként a helyi önkormányzatokkal és csoportokkal (szövetkezetek, zöldségtermesztő egyesületek, iskolai és egészségügyi létesítmények stb.) – folytatott sikeres programokat, amelyek hozzájárulnak a foglalkoztatási lehetőségek fejlesztéséhez.

Az előzőek mellett azonban az EGSZB erőteljesen hangsúlyozni kívánja azt is, hogy **Afrika fejlődése, és ezzel együtt a tisztességes és produktív munkalehetőségek megteremtése kizárólag a kontinens államainak nagyobb stabilitása közepette valósítható meg.** Márpedig ezen országok számottevő részében végelethetetlen konfliktusok pusztítanak. A természeti erőforrásokkal, többek között gyémánttal és fával rendelkező Guineában, Libériában és Sierra Leonében uralkodó konfliktusok az utóbbi tíz évben súlyos válságba sodorták a régiót, jelentős menekültáradatot eredményezve. A Szudánban pusztító darfúri konfliktusról, az észak-ugandai „elfelejtett háborúról”, a Közép-afrikai Köztársaság keleti és északi részének tartósan rossz közbiztonsági helyzetéről és Kongó instabilitásáról nem is

szólva. A fentiekre tekintettel az Európai Uniónak, általánosságban véve pedig a nemzetközi közösségnek jelentős szerepet kell játszania ennek az afrikai kontinens jövőjét meghatározó kérdésnek a kezelésében. Az elkövetett – tagadhatatlan és elfogadhatatlan – atrocitásokon túl egyértelmű, hogy bár a foglalkoztatottság hozzájárulhat az államok megszilárdításához, ezen államok instabilitása akadályozza a fejlődést, és ezzel együtt a munkahelyteremtést is.

7.1 A bővülő foglalkoztatottsággal járó növekedés felé

7.1.1 A 2006. év – a gazdasági növekedés szempontjából – kiemelkedő évnél bizonyult Afrika számára, Észak-Afrikában 6,3 %-os, a szubszaharai Afrikában pedig 4,8 %-os növekedéssel. Az egyes országokat tekintve nagy különbségek mutatkoztak.

7.1.2 Az Európai Unió eredményeihez képest jelentősek ezek a számok, de a stagnáló, sőt visszafejlődő termelékenység, a rosszul irányított befektetések, az ipari vagy a mezőgazdasági termelés nagy részét jellemző alacsony hozzáadott érték, a demográfiai robbanás és a tisztességes munkalehetőségek hiánya miatt **két számjegyű növekedésre lenne szükség ahhoz, hogy a munkahelyek mennyisége és egyúttal a minősége is javuljon.** A becslések szerint legalább 9 %-os növekedésre lenne szükség az ENSZ millenniumi fejlesztési célok irányába történő kedvező elmozduláshoz, amely célok mindazonáltal sajnálatos módon nem tartalmazzák a foglalkoztatás célkitűzését.

7.1.3 A növekedés kevés munkahelyet teremt, mivel nem megfelelő alapra épül. Gyakran olyan természeti kincsek kitermelésének növekedéséből ered – a kitermelésre sokszor az elfogadhatatlannal határos munkakörülmények jellemzőek – amely természeti kincsek jövedelmezősége a közelmúltban rohamosan nőtt, különösen a kőolajtermelő országokban, a nyers kőolaj hordónkénti árának drágulása miatt. Azonfelül, hogy ez a helyzet az árfolyamváltozásoktól függ, és ezért bizonytalan, nem teremt több munkahelyet. Hasonló a helyzet más természeti erőforrások esetében, mivel ezeket általában feldolgozatlan állapotban exportálják. Emellett a középosztály, amelyik a gazdasági tevékenység fellendüléséből származó nyereséget birtokolja, általában importált termékeket fogyaszt. Ez a fogyasztás sincs hatással a helyi foglalkoztatásra.

7.1.4 A nyers kőolaj kitermeléséből származó nyereséget – amelyről nem mindig tudható, hogy hol és hogyan használják fel – magas hozzáadott értékkel bíró feldolgozott termékek gyártásába kell fektetni, ezáltal magas foglalkoztatottsági rátájú növekedés valósulhat majd meg. Hasonlóképpen kell eljárni más természeti erőforrások és mezőgazdasági javak esetében is, amelyek egy strukturált, finanszírozott és kiemelt agrárpolitika keretében az agrár-élelmiszeripari ágazat fejlődését ösztönözhetik (ld. az alábbi szöveg 7.4. pontját és a IV. mellékletét).

7.1.5 A nyersanyagok kitermelése vagy a mezőgazdaságban megvalósuló hagyományos és tömegtermelés (cukornád, gyapot, banán, földimogyoró, kakaó stb.) nem biztosítja automatikusan a megfelelő számú munkalehetőséget létrehozó növekedést. Szükséges ehhez egy olyan feldolgozóipar kifejlesztése is, amely magas hozzáadott értékkel rendelkező termékeket állít elő. Hosszú távon ez a legjobb eszköz a cserearányok romlásának elkerülésére, a régiók szintje alatti, a regionális és a világgazdaságban való részvételre és az abból való haszonszerzésre, a fejlődés egy új szakasza felé való elindulás érdekében.

7.2 A diverzifikációt elősegítő befektetések felé

Növekedés nélkül nem, vagy csak kevés új munkahely keletkezik, minőségi befektetések nélkül pedig nem létezhet növekedés.

Általánosan elfogadott tény, hogy a több éven át megvalósuló, fenntartható éves növekedéshez (ld. a 7.1.2. pont) a GDP 22–25 %-a közötti befektetési rátára lenne szükség, ám az utóbbi években ez az arány csak 15 %-os volt. Ennek az akkumulációs sebességnek az eléréséhez két befektetési forrást különböztethetünk meg.

7.2.1 Hazai befektetések

7.2.1.1 Elsősorban azokba az ágazatokba kell befektetni, amelyeknek a hozzáadott értéke magas és (vagy) a termelési kapacitása jelentős, valamint amelyek jó lehetőségekkel rendelkeznek a munkahelyteremtéshez: infrastruktúra, mezőgazdaság és fenntartható fejlődés, a környezet megőrzése, kulturális ágazat, közlekedés, halászat, fakitermelés, IKT, ipar (elsődleges feldolgozás és késztermékek). Azokban az ágazatokban is befektetéseket kell eszközölni, amelyek a közvetlen külföldi tőkebefektetésekre vonzóan ható, kedvező keret kialakításában vesznek részt. A „hazai befektetések – termelés – kereskedelem – nyereség – újabb hazai befektetések” körforgás kialakításának irányába is el kell mozdulni.

7.2.1.2 A hazai befektetések, illetve a hazai pénzügyi források mobilizálásával Afrika – a közvetlen külföldi tőkebefektetésektől eltérően – maga határozhatja majd meg saját fejlődési prioritásait.

7.2.1.3 Miből biztosíthatók ezek a hazai befektetések?

- a természeti erőforrások kitermeléséből (kőolaj, földgáz, szén, gyémánt, fa, ásványok: króm, platina, kobalt, arany, mangán, réz, vas, uránérc stb.)⁽⁹⁾ befolyó – látható vagy rejtett – hatalmas nyereség mobilizálásából. (Hová lettek ezek az összegek? És mi történt például a nemzetközi ár háromszorosáért elkelt cukorból származó nyereséggel?),
- a hozzáadottérték-adó (HÉA) bevezetése révén az állami bevételek csak korlátozott és elégtelen mértékben növekedtek. Ez javítható,
- az adóbeszedés javításával az adóbevétel bizonyos államokban a duplájára nőhetne,
- az adóbevételek/GDP ráták közötti jelentős eltérések (Algéria és Angola 38 %-ától, Nigéria, Szudán és Csád kevesebb, mint 10 %-áig) azt mutatják, hogy a nagyon alacsony arányszámmal rendelkező országok jelentősen növelhetik bevételeiket,
- lépéseket kell tenni az informális munka formálissá tételére, ami kiszélesítené az adóalapot és növelné a források alapját.

⁽⁹⁾ Afrikában található a világ krómkészletének szinte egésze (főként Zimbabwében és Dél-Afrikában), platinakészletének 90 %-a (Dél-Afrikában) és kobaltkészletének 50 %-a (a Kongói Demokratikus Köztársaságban, Zambiában).

Mindezeknek a fejlesztéseknek hozzá kellene járulniuk az állami politikák mennyiségi és minőségi gyarapodásához:

- néhány országban a kivándorló munkaerő által hazautalt pénz a fejlődés egyik jelentős forrása⁽¹⁰⁾. 2004-ben mintegy 16 milliárd USD-t tett ki ez az összeg. Az ilyen jellegű, felmért és nem felmért alapok feltehetően jelentősebb pénzügyi forrást jelentenek, mint a hivatalos fejlesztési támogatás (ODA) és a közvetlen külföldi tőkebefektetések. Ezek az alapok, amelyek nem vezetnek eladósodáshoz, áthaladva az afrikai országok hivatalos bankrendszerén – amint az megfelelően biztonságos, hiteles és hatékony lesz – jelentősen befolyásolhatnák a befektetési kapacitásokat. Ezen az egy ponton látszik, hogy **milyen jelentőséggel bír a migráció az afrikai országok szempontjából**. Ennek jelentősége indokolja, hogy a bevándorlási hullámok kezelésében bekövetkező minden változásnak elmélyült párbeszéd tárgyát kell képeznie az EU, az egyes tagállamok és az érintett afrikai országok között⁽¹¹⁾;

- a tőkeáramlás továbbra is jelentős befektetési forrástól fosztja meg az afrikai országokat. **Ez a tőkeáramlás az afrikai kontinens teljes adósságának a kétszeresét jelenti**⁽¹²⁾, aminek az alapján bizonyos szakértők arra a megállapításra jutnak, hogy Afrika „nettó hitelezője” a világ többi részének. A produktív befektetésekhez rendelt ezen források lehetővé tennék a munkahelyteremtést és a jövedelem biztosítását a lakosság széles köre számára. A pénzügyi áramlás megállításán túl, mint ahogy arra bizonyos európai országokban sor került, a kormányok átmeneti amnesztiát hirdethetnének e tőke hazatelepítésére.

Ezekkel a kilátásokkal és a főképp a pénzügyi és költségvetési ágazatokban szükséges reformok bevezetésével Afrika lényegesen több hazai forrást tudna mozgósítani az általa választott produktív befektetések finanszírozására.

7.2.2 A közvetlen külföldi tőkebefektetések

A közvetlen külföldi tőkebefektetések a kontinens gazdasági fejlődése számára kulcsfontosságúak. Ténylegesen fontos szerepet játszanak, amennyiben a fogadó állam fejlődési folyamata szempontjából megfelelő helyre fektetik be ezeket, különösen, ha tőkét és technológiát egyaránt nyújtanak, valamint kompetenciát, szaktudást és a piachoz való hozzáférést biztosítanak, ami hozzájárul a források sokkal hatékonyabb felhasználásához és a nagyobb produktivitáshoz.

7.2.2.1 Míg az Afrikába irányuló közvetlen külföldi tőkebefektetések éves átlaga az 1970-es évekhez képest az 1980-as évek során megduplázódott és elérte a 2,2 milliárd USD-t, újabb jelentős növekedés után az 1990-es években 6,2 milliárd USD-t, a 2000–2003 években pedig 13,8 milliárd USD-t ért el. Miután az 1970-es évek közepén 6 %-os csúcsot állított fel, a kontinens jelenleg a világméretű pénzügyi mozgások alig 2–3 %-áért felelős. A fejlődő országokba irányuló befektetések az 1976-ban jegyzett 28 %-os csúcshoz képest kevesebb, mint 9 %-ra csökkentek le.

⁽¹⁰⁾ Vö.: „Migráció és fejlesztés: lehetőségek és kihívások” CESE 673/2007, előadó: Sukhdev SHARMA, 2007. december.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB – UCESA (Afrikai Gazdasági és Szociális Tanácsok Egyesülete) második közös találkozója, elnöki nyilatkozat.

⁽¹²⁾ A UNCTAD 2007. szeptember 26-i jelentése: „Gazdasági fejlődés Afrikában”.

7.2.2.2 Az Afrikába irányuló közvetlen külföldi tőkebefektetések egyik sajátossága a természeti erőforrások iránt való érdeklődés. Ezzel magyarázható a közvetlen külföldi tőkebefektetések egyenlőtlen eloszlása a kontinensen. Az utóbbi két évtized során huszonnégyszer – a kőolajtól és az ásványi anyagoktól függő országok közé sorolt – afrikai államba irányult a közvetlen külföldi tőkebefektetések átlagosan háromnegyede.

7.2.2.3 A külföldi közvetlen tőkebefektetéseket azokba a feldolgozóipari ágazatokba kellene átirányítani, amelyek a technológiaátadás által támogatott versenyképes termelés széleskörű diverzifikációját biztosítják. A változatos közvetlen külföldi tőkebefektetések vonzása és hatékonysága érdekében Afrikának további erőfeszítéseket kell tennie, hogy kedvező és vonzó általános keretet hozzon létre. A közvetlen külföldi tőkebefektetések csak bizonyos előfeltételek megléte esetén vannak jelen és járulnak hozzá a fejlődéshez. Ezek közé tartozik a gazdaság és az infrastruktúra szerkezetének minősége, az érintett piac mérete – ebből fakad a regionális integráció jelentősége –, a munkaerő képzése (ld. „Az emberi erőforrások” című pontot), a közhatalom megerősítése és stabilitása, valamint a jó kormányzás. Ráadásul a közvetlen külföldi tőkebefektetéseknek, ahhoz, hogy hatékonyak legyenek, tekintettel kell lenniük a nemzeti gazdasági elképzeléshez, valamint ennek a régiók alatti szintű, regionális és globális viszonyokhoz való alkalmazkodásához. Ehhez valódi nemzeti fejlesztési stratégia kidolgozása szükséges, mint ahogy az Délkelet-Ázsia esetében a 70–80-as években történt.

7.2.2.4 Ugyanakkor a közvetlen külföldi tőkebefektetések nem tudnának minden problémát megoldani – semmiképp nem elegendők a jó kormányzásnak, a demokráciának, a jogállamiságnak és az emberi jogok tiszteletben tartásának a biztosításához, illetve a korrupció és a tőkekiáramlás leküzdéséhez. E megállapítással kapcsolatban hangsúlyozni érdemes, hogy a Kínából származó közvetlen külföldi tőkebefektetések lényegesen megnöttek az utóbbi években, különösen a jelentős diplomáciai erőfeszítések eredményeként, amelyeknek a tetőpontját a Kína–Afrika csúcstalálkozó jelentette. A kínai közvetlen befektetések majdnem kizárólag a kitermelő iparra összpontosítanak, annak érdekében, hogy a kínai gazdaság fejlődéséhez szükséges nyersanyagokat biztosítsák.

7.2.2.5 A kínai–afrikai kereskedelem tíz év alatt a húszszorosára emelkedett, az 1998. évi 3 milliárd USD-ről 2006-ra 55 milliárd USD-re nőtt. Afrika érdekeinek a szempontjából azonban a kínai módszer számos kérdést vet fel. A kínai közreműködés gyakran azokat a kormányokat erősíti, amelyeknek politikai irányultsága nem a demokrácia, a jogállamiság és a szegénység csökkentésének irányába mutat⁽¹³⁾. Ebből a szempontból a darfúri konfliktus épp annyira tanulságos, mint a Zimbabweval kapcsolatos kínai álláspont. Ezenfelül a kínai módszer a fejlődés szempontjából is aggasztó (ld. az alábbi vélemény III. mellékletét).

7.2.2.6 Az Európai Unió tagállamai nagy aktivitásról tesznek bizonyosságot Afrika befektetési piacán. Hogy még inkább javuljon e helyzet, a következőket lehet fontolóra venni:

- kézzelfogható ösztönzők nyújtása uniós vállalkozások számára, például adókedvezmények formájában,
- felülvizsgálatukat és megerősítésüket követően a meglévő fejlesztési eszközök alkalmazása. Erősíteni lehet például az

EBB beruházási teljesítményét és keretét, oly módon javítva a teljesítményt, hogy hasznos forrásként szolgáljon a magánszféra számára,

- a Cotonou-i megállapodás 77. cikke (4) bekezdése értelmében egy megfelelő módon finanszírozott beruházás-védelmi keret/szerv felállítása.

7.3 A kkv-k, mint a gazdasági fejlődés eszközei

A magánszektor, annak megerősödése és differenciálódása kiemelt fontossággal bír a fenntartható fejlődés, a munkahelyteremtés és így a szegénység csökkentése szempontjából.

Az afrikai országok nagy részében viszont bizonyos szempontból hiányzik a kapcsolat egyrészt az informális szektor és a nagyon kis vállalkozások – amelyek inkább a társadalmi túlélést szolgálják, semmint a szoros értelemben vett gazdaság ösztönzését –, másrészt a nagy külföldi vállalatok leányvállalatai között, amelyek jóformán önállóan működnek és ebből kifolyólag csak kevésbé hatnak a helyi gazdaságra.

Felvetődik tehát a kis- és középvállalkozások (kkv-k) létrejöttét támogató kérdés, amelyek az **Afrika fejlődéséhez elengedhetetlen magánszektor fejlődését** támogató, összefüggő gazdasági hálózatot alkotnának.

A kkv-k fejlődésének elősegítése érdekében főként a következőkre van szükség:

- a korlátozott helyi piacokról való kitérés érdekében a regionális integráció elmélyítése (ld. a 7.8. pontot),
- az adminisztratív terhek csökkentése, a jogrendszer hitelességének növelése, az infrastruktúrák, köztük az immateriálisak (kommunikációs infrastruktúrák) hozzáigazítása az igényekhez,
- a létrehozásukhoz és finanszírozásukhoz szükséges pénzügyi lehetőségek megteremtése (ld. a 7.2.1. pontot – Hazai befektetések). Ennek érdekében különösképpen az üzleti környezetet kellene javítani – például a piacot és a forgalomba hozatal támogató segélyek létrehozása által –, segíteni kellene őket a formális pénzügyi követelmények teljesítésében, és bővíteni kellene a finanszírozási kínálatot a nem pénzügyi magánszektor fokozottabb igénybevétele által,
- **Az Európai Uniónak a kkv-k fejlesztését az Afrikával való együttműködés egyik politikai tengelyévé kellene tennie.** A tagállamokon és vállalkozásaikon keresztül elő kell segítenie és támogatnia kell a kkv-k létrehozását a következők által: – a befektetések elősegítése az adókra vonatkozó ösztönzők révén (adókedvezmények, előnyös feltételű hitelek, az EBB szerepe stb.),

- rendszeres technológiatranszfer (szaktudás, tájékoztatás), amely a továbbiakban kutatási és fejlesztési programok alapját képezheti. Valamennyi európai vállalkozásnak, amely berendezések, ipari termékek stb. beszállításáról ír alá szerződést, kötelezettséget kellene vállalnia technológiájának átadására (Kínával ez már bevált a nukleáris energia, az aeronautika stb. területén, miért ne működhetne tehát Afrikával a kevésbé fejlett termékek esetében – még akkor is, ha itt kisebb a pénzügyi tét),

⁽¹³⁾ AKCS–EU Közös Parlamenti Közgyűlés jelentéstervezete: „Közvetlen külföldi tőkebefektetések az AKCS-államokban”, előadók: Astrid LULLING és Timothy HARRIS, Kigali, 2007. november.

- alvállalkozások és inkubátorházak létrehozása; ezt megkönnyítheti, ha a képzési célok közé beillesztik a vállalkozói szellem ösztönzésére irányuló törekvést,
- vegyes vállalatok vagy közös vállalkozások létrehozása afrikai és európai elemekkel (tőke, munkaerő, igazgatás stb.).

7.4 A modern és versenyképes mezőgazdaság megteremtése

Afrika elsődleges stratégiai fejlesztési prioritásává a vidékfejlesztés legfontosabb elemeit jelentő mezőgazdaságnak, halászatnak és erdőgazdálkodásnak kell válnia. Ezek az ágazatok az elsődleges fejlődés alapjai, és mivel művelésük nagy területen történik, alapjaiban strukturálják a gazdasági és a társadalmi életet. Az önellátó élelmiszerbiztosítása érdekében elengedhetetlen a fejlődés ezen a területen, mivel az afrikai országok gazdaságának egyik legfontosabb eleme, stabilizálja a népességet és nagy lehetőségek tárháza a munkahelyteremtés szempontjából. Az afrikai mezőgazdaság jelentőségét tekintve – az iparilag fejlett országokban megfigyelhető 5 %-kal szemben az aktív népesség 57,2 %-a dolgozik a mezőgazdaságban – meglepő, hogy a 9. Európai Fejlesztési Alapnak csak 1 %-át fordították a mezőgazdaságra; ez megerősíti azt az elképzelést, amely szerint a civil társadalmat – és különösen a mezőgazdasági termelőket – be kell vonni a nemzeti cselekvési tervek kidolgozásába. Összehasonlításképpen: a Világbank forrásainak 8 %-át fordította a mezőgazdaságra, bár maga is elismerte ennek elégtelenségét.

Ebben az időszakban, mikor a mezőgazdasági nyersanyagok, és így az élelmiszeripari termékek ára nő a nemzetközi piacokon, a mezőgazdaság fokozatos fejlesztése – jobban, mint bármikor – csak komoly, strukturált, valamint rövid, közép- és hosszú távon megtervezett agrárpolitika kidolgozása révén lehetséges. **Ennek a politikának költségvetési és pénzügyi szempontból prioritást kell élveznie a szó tágabb értelmében,** és alkalmazkodnia kell az egyes országok és a kontinens sajátos követelményeihez, miközben a regionális megközelítést is integrálnia kell.

E politika végrehajtásának maximális eredményessége érdekében ez utóbbinak kidolgozásához és megvalósításához elengedhetetlen az afrikai mezőgazdasági szervezetek segítsége, emellett ki kell terjednie a megőrzés mechanizmusaira is: helyenvaló-e, hogy Szenegál rizst importál Ázsiából, miközben a folyó mentén kihasználatlan öntözhető területek találhatók?

Az agrárágazatban történő foglalkoztatás ösztönzésének ésszerű politikája főként az alábbi vélemény IV. mellékletében szereplő szempontokon alapulhatna.

7.5 Az emberi erőforrások a foglalkoztatáspolitikai közepontjában

A humán erőforrás-fejlesztés valamennyi fejlesztési stratégiának megkerülhetetlen tényezője. Az oktatás és a képzés elsőrendű szerepet tölt be ebben a folyamatban, a sokoldalú foglalkoztatás szempontjából rugalmas, valamint jó minőségű munkaerőt képezve. A szociális-gazdasági élet szereplőivel kapcsolatban álló humán erőforrás-tervezőknek ezért elemzéseket kell végezniük a munkaerőigényről és a munkaerőpiacról, közép- és hosszú távú előrejelzéseket kell készíteniük, elébe kell menniük a legfőbb – a képzés és a foglalkoztatás összeegyeztetés-

séből fakadó – kihívásoknak. Általánosságban véve ebből a szempontból példaértékű a feltörekvő, illetve a Dél-Koreához hasonló, rövid ideje fejlett országok esete.

Az EU-nak és tagállamainak központi szerepet kell játszaniuk a képzés, valamint a célzott és szelektív, nyomon követhető finanszírozások területén szerzett tapasztalataik miatt. Az Európai Unió számos olyan oktatási projektet kínál, amelyben afrikai diákok is részt vehetnek. Ez igen fontos, mivel Afrika jövője a jól képzett emberektől függ.

Azok a lehetséges tevékenységek, amelyek az emberi erőforrásokat a foglalkoztatás ösztönzésének középpontjába helyezhetnék, e vélemény V. mellékletében találhatóak.

7.6 Regionális integráció

Általánosan elfogadott tény, hogy az Afrikán belüli kereskedelem fejlesztése és a nagyobb gazdasági térségek megteremtése előtt hatalmas lehetőségek állnak.

Bár a regionális és régiók alatti szintű gazdasági integráció főként az Afrikai Unió létrehozása révén jelentős fejlődésen ment keresztül, nem valósult meg a gazdasági lehetőségek teljes kiaknázása. A vámjelölések összehangolására hozott intézkedések jobb koordinálására van szükség, csökkenteni kell a vám és a nem vám jellegű kereskedelmi akadályokat, a regionális infrastruktúrák fejlesztésébe történő nagyobb beruházások által javítani kell a közlekedést és a hírközlést, és – főként a vízumkötelezettség eltörlése révén – biztosítani kell a polgárok szabad mozgását. Mindezen kérdéseket a **területfejlesztési politika** részévé kell tenni, oly módon, hogy annak teljes koherenciája biztosítva legyen.

Afrika gazdasági fejlődésének első és legfontosabb lépését belső piacának elmélyítése kell, hogy jelentse. Olyan belső növekedés indulna el ezáltal, amely lehetővé tenné a kontinens stabilizálását és világgazdasági helyzetének megszilárdítását. A regionális integráció és a belső piac fejlődése azok a támpontok, illetve ugródeszkák, amelyek lehetővé teszik Afrika számára, hogy pozitív értelemben nyitottá váljon a világgazdaság számára.

Ebből a szempontból az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul, hogy nem zárultak még le a gazdasági integrációt is érintő gazdasági partnerségi megállapodásokkal kapcsolatos regionális tárgyalások.

7.7 A szociális párbeszéd

A tisztességes és produktív foglalkoztatás szempontjából szükséges és alapvető fontosságú. Ennélfogva a közös stratégia megvalósításának szerves részévé kell válnia. A szociális partnerek teljes körű részvétele a gazdasági és a társadalmi életben, főleg a kollektív szerződéssel kapcsolatos tárgyalások által, nemcsak megfelel a demokrácia követelményeinek, hanem a társadalmi fejlődés, a társadalmi béke és a gazdasági versenyképesség egyik forrása is. A szociális párbeszéd kiemelt eszköze a fejlődés zálogát jelentő gazdasági-társadalmi konszenzus

megteremtésének. Nem létezhet optimális gazdasági fejlődés anélkül, hogy azt ne kísérné társadalmi fejlődés is. A két elképzelésnek párhuzamosan kell jelen lennie annak érdekében, hogy megvalósuljon a gazdasági fejlődés teljes kibontakozásához szükséges dinamika, amely fejlődés az életmód javulását, a tisztességes munkalehetőségek létrejöttét és a lakosság jólétét biztosíthatja. Meg kell teremteni, illetve fejleszteni kell a szakszervezetek szabadságjogait és a kollektív tárgyalásokat, a munkaadók és a munkavállalók erős és független szervezeteit, amelyek szerepük teljes értékű ellátásához rendelkeznek a szükséges kapacitással és technikai képességekkel.

7.8 Civil társadalmi szervezetek

A tisztességes foglalkoztatási lehetőségek fejlesztésétől nem függetleníthető a nem állami szereplők részvétele, e kérdésnek a közös stratégia középpontjában kell állnia. Részvételük mellett, hogy megfelel a részvételi demokrácia követelményeinek, biztosítja a hozzáértést és a helyismeretet azok részéről, akik napi szinten vállalkoznak, termelnek, földet művelnek stb. Erre való tekintettel be kell őket vonni a nemzeti és a regionális szintű cselekvési programok kidolgozásába és a fejlődés teljes jogú szereplőinek kell tekinteni őket, nyilvános fejlesztési segélyekben kell részesíteni őket, valamint lehetővé kell tenni, hogy a Cotonou-i megállapodás rendelkezéseinek megfelelően részesüljenek a képességek kiépítését segítő támogatásokban. Ehhez kapcsolódóan emlékeztetni kell az EGSZB 1497/2005. sz. véleményének a civil társadalom szükséges strukturális, sőt intézményi szerkezetével kapcsolatos 3. fejezetére (platform, hálózatok, bizottság stb.), annak érdekében, hogy biztosítható legyen a vitákhoz és a célkitűzések meghatározásához szükséges hely- és időkeret. **Ebből a szempontból példaértékű lehet Afrika számára a 2007 decemberében megkötött CARIFORUM-EK gazdasági partnerségi megállapodás által létrehozott**

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 18-án.

civil társadalmi konzultatív tanács (ld. az AKCS–EU gazdasági és szociális érdekcsoportok március 4-én, 5-én és 6-án, Brüsszelben tartott 25. találkozásának zárónyilatkozatát: „Jobb partnerség a jobb fejlődés érdekében”). A Cotonou-i megállapodás által ráruházott feladatának megfelelően az EGSZB – az AKCS–EU nyomon követési bizottsága segítségével – a koordinációhoz, a kollektív gondolkodási folyamathoz és a civil társadalom hálózatainak létrehozásához való hozzájárulása révén jelentős szerepet játszott.

7.9 A jó kormányzás

A jó kormányzás megalapozza a befektetők bizalmát, ezért Afrika fejlődése szempontjából döntő jelentősége van. A demokratikus kormányzásnak – minden adminisztrációs szinten szükséges – támogatása tehát az Európa és Afrika közötti partnerségi párbeszéd egyik központi eleme. A maga teljességében kell megteremteni, és magába kell foglalnia az emberi és a munkavállalói jogokat, ideértve a szakszervezeti szabadságjogokat, a munkahelyi normákat, a jogállamiság elvét, az intézmények és az államapparátus megerősítését (amelyek gyengesége és hiányos lehetőségei gyakran fékezik az együttműködési intézkedések végrehajtását), a civil társadalom közreműködését a valódi részvételi demokráciában vagy a korrupció elleni harcot. Az utóbbi ponttal kapcsolatban **az Európai Uniónak, valamint a tagállamoknak követelményeket kell megfogalmazniuk a partnerségi megállapodásokban, pénzügyi segélyeiket a felhasználás nyomán követhetőségéhez kötve.** A 100 milliárd USD éves segélyből 30 milliárd USD egyszerűen „eltűnik” ⁽¹⁴⁾ (ld. a 3.6.1.5. pontot, valamint a 7.2.1.3. pont utolsó franciabekezdését).

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁴⁾ A UNCTAD 2007. szeptember 27-i jelentése: „Gazdasági fejlődés Afrikában”. Lásd a francia kormány frankofón ügyekkel foglalkozó államtitkárával készült és a Le Monde-ban 2008. január 16-án megjelent interjút.